

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Приймальна комісія

ПРОГРАМА

**фахового вступного випробування для вступників на навчання за
спеціальністю 013 – «Початкова освіта»
для здобуття освітнього ступеня «бакалавр»
(на основі ОКР «молодший спеціаліст»)**

I. Пояснювальна записка

Мета вступного випробування – відбір абітурієнтів на навчання на перший (бакалаврський) рівень вищої освіти.

Завдання вступного випробування виявити:

- теоретичні знання із педагогіки і розуміння сутності педагогічних явищ і процесів;
- сутність актуальних проблем педагогіки як науки;
- здатність до педагогічної діяльності;
- розуміння специфічних особливостей реформування початкової освіти на сучасному етапі.

Форма вступного випробування:

Вступне випробування проводиться у формі іспиту.

Вимоги до відповіді абітурієнта:

У своїх відповідях на фаховому іспиті абітурієнти повинні показати глибину і усвідомленість знань у світлі таких вимог:

1. Розуміння основ педагогічних наук.
2. Обізнаність у різних аспектах педагогічної діяльності.
3. Розгляд питань у теоретико-педагогічному, дидактичному та психолого-педагогічному аспектах.
4. Підтвердження теоретичних положень, сформульованих у відповіді, прикладами, ілюстраціями та власним досвідом.

**II. ПЕРЕЛІК ФАХОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, З ЯКИХ
ПРОВОДИТЬСЯ ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ**

1. Історія педагогіки
2. Вступ до спеціальності
3. Теорія виховання
4. Основи педагогіки
5. Загальна психологія

III. ТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

1. Історія педагогіки

Значення, предмет, завдання та структура навчального курсу «Історія педагогіки» Основні завдання історії педагогіки. Структура курсу «Історія педагогіки»: (1. Історія зарубіжної класичної школи і педагогіки; 2. Історія української школи і педагогіки). Принципи історії педагогіки. Джерела історії педагогіки

Основні теорії походження виховання. Особливості виховання на різних етапах розвитку первісного суспільства

Виховання та навчальна практика у країнах Стародавнього Сходу. Виховання й шкільна освіта в державах Стародавньої Греції Особливості спартанської та афінської виховних систем. Освіта епохи еллінізму. Зародження педагогічної теорії у філософських вченнях древньогрецьких мислителів – Демокрит (460-370 рр. до н. е.), Сократ (469-399 рр. до н. е.), Платон (427-347 рр. до н. е.), Арістотель (384-322 р. до н. е.). Виховання, школа і педагогічна думка у Стародавньому Римі. Педагогічні ідеї М.Ф. Квінтіліана.

Особливості освітньо-виховної практики та педагогічної думки в епоху Середньовіччя. Схоластика і її вплив на зміст і методику навчання. Розвиток університетської освіти в епоху середньовіччя. Школа і педагогічна думка у Європі в епоху Відродження (Еразм Роттердамський (1466-1536), Франсуа Рабле (1494-1553), Мішель Монтень (1533-1592), Томас Мор (1478-1535), Томазо Кампанелла (1568 – 1639), Вітторіно да Фельтре (1378-1446). Реформація. Єзуїтське виховання

Практична і теоретична діяльність Я. А. Коменського. Формування й основні риси світогляду Я. А. Коменського. Загальнопедагогічні ідеї Я. А. Коменського. Вчення Я.А. Коменського про школу. Організація навчання. Обґрунтування класно-урочної системи. Дидактичні погляди Я.А. Коменського. Вимоги до підручників. Підручники Я.А. Коменського. Питання виховання та шкільної дисципліни у працях Я.А. Коменського. Я.А. Коменський про вчителя та вимоги до нього.

Англійська педагогіка XVII ст. Педагогічна концепція Джона Локка. Дж. Локк (1632-1704 р.). Французьке просвітництво XVIII ст. Гельвецій Клод Адріан (1715-1784), Дені Дідро (1713-1784). Педагогічні ідеї Жан-Жака Руссо. Проблеми народної освіти у період французької революції кін. XVIII ст. Народна освіта у країнах Західної Європи XVII-XVIII ст. Моніторіальна система Белл-Ланкастера

Педагогічні погляди і діяльність Й. Песталоцці. Розвиток філантропізму і неогуманізму у Німеччині. Педагогічна система А.Дістервега. Педагогічна теорія Йогана Фрідріха Гербарна. Педагогічне вчення Фрідріха Фребеля. Прогресивна педагогіка Росії у XIX- поч. XX ст. (Л.Толстой, П.Лесгафт, С.Шацький).

Нові тенденції у педагогічній теорії і практиці зарубіжних країн у кін. XIX – поч. XX ст. Характеристика основних наукових напрямків у зарубіжній реформаторській педагогіці кін. XIX – XX ст. (Педагогіка «вільного виховання», «Експериментальна педагогіка. Педологія», «Педагогіка

прагматизму», Педагогіка «громадянського виховання», і «трудової школи», Теорія «нового» виховання і «нових шкіл».

Виховання дітей у східних слов'ян. Виникнення й розвиток письма у східних слов'ян. Розвиток освіти й шкільництва в Київській Русі. Педагогічна думка Київської Русі. Розвиток шкільництва в Галицько-Волинській державі

Загальна характеристика розвитку шкільництва. Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні. Перші вищі навчальні заклади в Острозі і Києві. Острозька школа-академія. Києво-Могилянська академія. Розвиток шкільництва на терені Запорозької Січі. Особливості розвитку освіти Лівобережної і Правобережної України у 2 пол. XVII- 1 пол. XVIII ст. Розвиток педагогічної думки

Система освіти в Україні під Російською імперією. Розвиток освіти на Правобережній та Західній Україні. Розвиток педагогічної думки (Григорій Савич Сковорода (1722-1794 рр.), Іван Петрович Котляревський (1769-1838), Тарас Григорович Шевченко (1814-1861), Пантелеймон Олександрович Куліш (1819-1897), Культурно-освітня діяльність членів гуртка "Руська трійця" (М.Шашкевич, І.Вагилевич і Я.Головацький), Олександр Васильович Духнович (1803-1865).

Практична і теоретична діяльність, світогляд. Теоретичне обґрунтування педагогіки. Принцип народності виховання. Дидактичні погляди. Проблема гармонійного розвитку і виховання особистості. Ушинський про вчителя і його підготовку

Освіта на територіях підросійської України. Освіта на західноукраїнських землях. Боротьба українського народу за національну освіту й рідну мову. Розвиток педагогічної думки (Микола Іванович Пирогов (1810-1881), Микола Олександрович Корф (1834-1883 рр.), Христина Данилівна Алчевська (1841-1920), Юрій Адальбертович Федькович (1834-1888), Борис Дмитрович Грінченко (1863-1910), Михайло Михайлович Коцюбинський (1864-1913), Степан Васильович Васильченко (Панасенко) (1879-1932), Іван Якович Франко (1856-1916), Леся Українка (Лариса Петрівна Косач-Квітка) (1871-1913), Тимофій Григорович Лубенець (1855-1936).

Шкільництво в Українській державі 1917-1919 рр. Освіта у перші роки становлення радянської влади в Україні (1917-1920 рр.). Розвиток українського шкільництва у період між першою і другою світовими війнами. Українська школа в роки другої світової війни і в повоєнний час

Просвітницька діяльність і педагогічні погляди діячів української революції (М.Грушевський, І.Стешенко, С.Русова). Педагогічні погляди і діяльність П.Блонського. Педагогічна діяльність і теоретична спадщина А.Макаренка. Педагогічна спадщина Г.Ващенка. Педагогічна діяльність і теоретична спадщина В.Сухомлинського.

Демократизація суспільного життя в Україні у середині 80-х років та початок відродження національної школи. Закон України "Про освіту". Концепція середньої загальноосвітньої школи в Україні. Державна національна програма "Освіта" ("Україна XXI століття"). Концепція «Нова українська школа».

2. Вступ до спеціальності

Зміст підготовки майбутнього вчителя початкових класів. Мета і завдання курсу «Вступ до спеціальності. Структура і функції вищої педагогічної освіти в Україні. Модернізація вищої освіти України і європейський освітній процес. Організація навчального процесу у вищому навчальному закладі.

Поняття і особливості методів та форм організації навчання у вищому навчальному закладі. Організація та культура навчальної праці студента, техніка його розумової праці. Наукова робота студентів у системі професійної підготовки. Система контролю та оцінювання знань, умінь і навичок студентів.

Суперечності та кризи студентського віку. Адаптація студентів у ВНЗ, її види та умови ефективності. Психологічні особливості студентської групи. Права та обов'язки студента ВНЗ.

Роль мотивації в навчально-професійній діяльності. Психологічні передумови і показники успішності студентів у навчально-професійній діяльності. Причини неуспішності студентів і шляхи їх усунення. Організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів. Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців.

Самовиховання в системі підготовки майбутнього вчителя. Технологія професійного самовиховання майбутнього педагога. Самопізнання як передумова самовиховання майбутнього педагога. Самовиховання майбутнього вчителя як система. Професійне зростання вчителя.

Освіта як багатоаспектне поняття. Види освіти та рівні освіти. Принципи побудови системи освіти України. Характеристика основних типів навчальних закладів системи освіти. Основні тенденції розвитку сучасної освіти. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. Концепція «Нова українська школа».

Школа першого ступеня – початкова ланка в системі освіти України; її роль у національному відродженні. Завдання школи першого ступеня в світлі Законів України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”, концепції «Нова українська школа». Особливості розвитку сучасного молодшого школяра. Врахування індивідуальних особливостей молодшого школяра в організації педагогічного процесу. Права і обов'язки школяра.

Декларація прав дитини. Ознаки, види та протидія домашньому насильству. Робота вчителя з батьками учнів. Психічні травми дитини. Девіантна поведінка дітей як прояв соціальної дезадаптації. Дитяча злочинність, бездомні діти, наркоманія та алкоголізм. Наслідки авторитарного стилю роботи вчителя.

Суть і функції педагогічної діяльності. Становлення і розвиток педагогічної професії. Особливості педагогічної професії. Структура педагогічної діяльності. Стилі педагогічної діяльності.

Професійно-зумовлені вимоги до особистості вчителя. Професіограма. Права і обов'язки вчителя. Роль особистісних якостей учителя в педагогічній діяльності. Професійність. Педагогічна культура. Педагогічна майстерність. Педагогічна творчість.

Спілкування як основа педагогічної діяльності. Вербальна і невербальна комунікація. Суть педагогічного спілкування. Структура педагогічного

спілкування. Стилi педагогiчного спілкування. Бар'єри спілкування. Мистецтво педагогiчного спілкування.

Педагогiчний конфлікт: структура, сфера, динаміка. Конфлікт у взаємодії «вчитель - учні». Міжособистісні конфлікти у педагогiчному колективі. Поведінка вчителя у конфліктній ситуації.

Особистість вчителя та суспільна роль педагогiчної професії у працях Я. Коменського, Ф.-В.-А Дістервега, Ж.-Ж. Руссо, О. Духновича, А. Волошина, К. Ушинського, Л. Толстого, В. Сухомлинського, А. Макаренка, Ш. Амонашвілі та ін.

Інновації в початковій освіті. Педагогiчний портрет учителя-новатора. Творчий характер роботи вчителя. Вчитель як дослідник педагогiчних явищ та процесів. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності.

Соціально-педагогiчні проблеми вчительської праці: історія та сучасність. Стрес у педагогiчній діяльності: ознаки, причини та наслідки стресу. Поради педагогу щодо зменшення впливу стресу. Синдром емоційного вигорання та професійні деформації у педагогiчній діяльності.

Проблема іміджу в історії освіти і виховання. Поняття, складові та функції педагогiчного іміджу. Закономірності формування іміджу сучасного педагога.

3. Теорія виховання.

Виховний процес як цілеспрямований процес взаємодії педагогів і учнів. Сутність і мета виховного процесу в початковій школі. Особливості виховного процесу в гуманній педагогії. Результативність виховного процесу в початковій школі. Особливості психічного розвитку молодших школярів та їх врахування у виховному процесі. Особливості організації виховного процесу в початковій школі.

Методи впливу на свідомість та почуття молодших школярів, їх мета, особливості використання в початковій школі. Пояснення, розповідь, бесіда, лекція як вербальні способи впливу на свідомість учнів; методика їх проведення з молодшими школярами. Метод прикладу. Наслідування як основа прикладу. Механізм наслідування у вихованні молодших школярів.

Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки молодших школярів, їх мета, особливості використання в початковій школі. Педагогічна вимога. Пряма і опосередкована форми вимоги. Громадська думка, як відображення колективних вимог, шляхи її формування в початкових класах. Привчання, вправи, доручення як прийоми формування поведінки молодших школярів; особливості їх організації в початковій школі. Виховні ситуації, їх мета, види, організація та проведення у початкових класах.

Методи стимулювання поведінки молодших школярів, їх мета, особливості застосування. Основні прийоми заохочення та покарання в початкових класах. Педагогічні вимоги до застосування заохочень та покарань. Змагання як стимул розвитку ініціативи, активності, відповідальності молодших школярів. Особливості організації та проведення змагання в початковій школі.

Методи контролю за ефективністю виховання молодших школярів, їх мета. Педагогічне спостереження, бесіди, опитування, аналіз результатів діяльності, виконання доручень, створення виховних ситуацій, особливості їх застосування в початковій школі.

Місце і роль класного керівника у виховній системі школи та класу. Діагностична, організаторська, виховна, координаційна та стимулювальна функції класовода у школі. Професіограма до особистості та діяльності класного керівника. Основні завдання, права та обов'язки класного керівника. Напрями та зміст роботи класовода в початковій школі.

Планування роботи класовода. Різноманітні підходи щодо планування роботи класного керівника в початкових класах. Види планів виховної роботи педагогів з молодшими школярами. Індивідуальний план роботи класовода, його мета, завдання в початковій школі. Структура індивідуального плану роботи класовода. План виховного заходу в початковій школі, його мета та структура. Аналіз діяльності класовода в початковій школі.

Значення педагогічної освіти батьків у вихованні дітей, розкриття шляхів підвищення її рівня. Педагогічна культура батьків, її основні компоненти: загальна культура особистості; особистісні якості батьків; психолого-педагогічні знання; навички, вміння догляду за дітьми; культура педагогічного впливу. Ознаки педагогічної культури батьків. Методика формування педагогічної культури батьків учнів початкової школи.

Батьківські збори у початковій школі, їх мета та завдання. Особливості підготовки та проведення батьківських зборів у початковій школі. Форми проведення батьківських зборів у початковій школі.

Вікові особливості класного колективу молодших школярів. Психолого-педагогічні закономірності формування колективу учнів початкової школи. Завдання вчителя початкової школи щодо формування учнівського колективу. Етапи розвитку дитячого колективу. Суспільна думка колективу і психологічні особливості її формування в молодшому шкільному віці. Накопичення та розвиток позитивних традицій колективного життя. Самоврядування в колективі учнів початкових класів.

Мета і завдання колективної творчої діяльності. Особливості методики колективної творчої діяльності в початковій школі. Етапи організації колективної творчої діяльності. Підготовка та проведення колективних творчих справ у початковій школі.

Виховний простір як чинник розвитку особистості молодшого школяра. Компоненти створення виховного простору для молодших школярів. Особливості створення середовища для молодших школярів. Характеристика природного, соціального, навчального, ігрового, технологічного і психолого-педагогічного середовища для учнів початкової школи. Роль вчителя початкової школи у створенні середовища для учнів.

4. Основи педагогіки

Суть педагогічної діяльності, основні види та функції. Структура педагогічної діяльності. Стили педагогічної діяльності. Професійні вимоги до особистості педагога. Професіограма сучасного вчителя початкових класів.

Виховання як загальна категорія. Народна педагогіка та етнопедагогіка. Зародження та розвиток світової педагогічної думки. Становлення і розвиток національної системи освіти. Розвиток світової та вітчизняної педагогіки в ХХ столітті.

Педагогіка як наука: об'єкт, предмет, завдання педагогіки. Основні педагогічні категорії. Педагогічна наука і педагогічна практика. Система педагогічних наук.

Науково-педагогічне дослідження: поняття, методологія, методика, основні завдання. Характеристика методів педагогічних досліджень. Етапи педагогічних досліджень. Культура педагогічних досліджень.

Суть, структура, рушійні сили педагогічного процесу. Педагогічний процес як система. Закономірності педагогічного процесу. Організація педагогічного процесу.

Поняття мети виховання. Умови і фактори визначення мети виховання. Зародження та розвиток ідеї про всебічний розвиток особистості. Мета виховання в сучасній школі. Реалізація мети виховання в початковій школі.

Закон України «Про освіту». Концепція загальноосвітньої школи України. Місце початкової школи в системі освіти. Державний стандарт початкової освіти.

Загальна мета нової української школи. Дев'ять ключових компонентів НУШ. Компетентнісний підхід у педагогічному процесі початкової школи. Оновлення змісту професійної підготовки сучасного вчителя.

Суть, мета, завдання інклюзивної освіти. Основні характеристики інклюзивної освіти. Особливості корекційної роботи вчителя в умовах інклюзивної освіти.

Поняття «розвиток» у педагогічній науці. Розмежування понять «індивід», «особистість», «індивідуальність». Формування особистості молодшого школяра. Рушійні сили і основні закономірності розвитку особистості. Місце акселерації та ретардації у розвитку дітей.

Роль спадковості в розвитку людини. Середовище і розвиток. Вплив виховання на розвиток людини. Активна діяльність як основний фактор формування особистості молодшого школяра.

Вікова періодизація в педагогічній науці : історія проблеми. Дошкільний період розвитку. Характеристика вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів. Врахування індивідуальних особливостей розвитку в педагогічному процесі початкової школи. Нерівномірність розвитку та гендерні відмінності.

Базова культура особистості як основа змісту виховання в сучасній початковій школі. Структура базової культури сучасного школяра. Особливості соціалізації учнів початкової школи. Основні напрями виховної роботи з молодшими школярами.

Поняття "педагогічна майстерність", "педагогічна творчість". Структура педагогічної майстерності. Шляхи розвитку педагогічної майстерності. Мовлення вчителя як засіб педагогічної праці.

Поняття інновацій в освітньому процесі. Інноваційна педагогіка. Передовий педагогічний досвід та впровадження досягнень педагогічної науки. Педагогічна кваліметрія. Педагогічна самоосвіта вчителя.

5. Загальна психологія

Предмет і завдання загальної психології. Психологія як наука про виникнення, функціонування і розвиток психіки. Становлення предмета психології. Напрями наукової психології у Західній Європі й США: психоаналіз, біхевіоризм, гештальтпсихологія, когнітивна психологія, гуманістична психологія. Розвиток вітчизняної психології (Л. Виготський, Б. Ананьєв, Г. Костюк, О.Леонтєв, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе та ін.). Основні завдання психології на сучасному етапі. Психіка як об'єкт психології. Мозок і психіка. Рефлекторний характер психіки. Будова нервової системи. Основні процеси і закони вищої нервової діяльності. Іррадіація, концентрація і взаємна індукція нервових процесів збудження і гальмування. Умовні й безумовні рефлекси. Динамічний стереотип. Перша та друга сигнальні системи. Локалізація психічних функцій у корі головного мозку.

Методологічна основа вивчення психіки: принципи детермінізму, єдності свідомості та діяльності, розвитку, системності, випереджального відображення тощо. Основні групи методів психології. Організаційні методи: порівняльне, лонгітюдне, комплексне дослідження.

Емпіричні методи: спостереження і самоспостереження, експеримент (лабораторний, природний, констатуючий і формуючий), психодіагностика (тести, опитувальники, анкети, інтерв'ю, соціометрія), аналіз продуктів діяльності. Методи обробки даних: кількісний (статистичний) і якісний аналіз. Методи корекції: груповий тренінг і аутотренінг, психотерапія. Методики психологічного дослідження. Етапи психологічного дослідження: підготовчий, власне експериментальний, кількісної обробки даних, інтерпретації отриманих даних.

Теоретичні підходи до проблеми виникнення психіки. Виникнення психіки як результат еволюції нервової системи. Умови розвитку психіки. Розвиток психіки у філогенезі. Особливості й форми прояву психіки в поведінці: інстинкти, навички, інтелектуальна поведінка. Спілкування і “мова” тварин. Умови переходу до вищої форми відображення — людської свідомості. Роль праці та спілкування у виникненні свідомості. Суть відмінностей психіки тварин і людини. Свідомість і мовлення. Свідомість і несвідоме. Рівні прояву неусвідомлюваних психічних явищ.

Поняття про особистість у психології. Співвідношення понять “людина”, “індивід”, “особистість”, “індивідуальність”. Структура особистості. Біологічне і соціальне в структурі особистості. Мотиваційна сфера особистості. Потреби як джерело активності особистості. Мотиви. Види мотивів. Потяги й схильності. Інтереси. Переконавання і світогляд. Установка особистості. Ціннісні орієнтації особистості як змістова характеристика мотиваційної сфери особистості. Спрямованість особистості. Форми прояву спрямованості. Самосвідомість особистості. Образ “Я” як установка особистості. Самооцінка та її роль у становленні самосвідомості особистості. Рівень домагань. Формування

особистості. Рушійні сили розвитку особистості. Формування особистості як процес і результат її розвитку. Формування особистості як цілеспрямоване виховання.

Поняття про діяльність. Діяльність та імпульсивна поведінка. Діяльність як зовнішня (фізична) і внутрішня (психічна) активність. Роль діяльності в становленні особистості. Структура діяльності людини: мета, мотиви, дії. Дія як процес, спрямований на досягнення поставленої мети. Види дій. Інтеріоризація й екстеріоризація дій. Опанування діяльністю. Навички і вміння. Етапи і чинники продуктивності формування навичок. Взаємодія навичок. Перенесення й інтерференція навичок. Уміння як використання знань і навичок для досягнення мети діяльності. Навички як дія, виконання якої стало потребою. Звички. Формування діяльності. Основні види діяльності (праця, навчання, гра) та їх психологічна характеристика.

Поняття “спілкування”. Функції спілкування. Взаємозв’язок спілкування та діяльності. Структура спілкування. Спілкування як обмін інформацією. Вербальна і невербальна комунікації. Мовлення як процес спілкування людей за допомогою мови. Спілкування як міжособистісна взаємодія. Роль і рольові очікування у процесі спілкування. Спілкування як сприймання і розуміння людьми одне одного. Причинова інтерпретація поведінки іншої людини. Ефекти “ореола” і стереотипізації у сприйнятті іншої людини. Спілкування людей у групах. Групи та їх класифікація. Види груп. Колектив як вища форма розвитку групи. Міжособистісні стосунки у групах і методи їх виявлення.

Темперамент. Поняття про темперамент. Теорії темпераменту: гуморальна, конституціональна, фізіологічна. Тип вищої нервової діяльності та темперамент. Типи темпераменту. Прояв темпераменту у трудовій і навчальній діяльності. Темперамент й індивідуальний стиль діяльності.

Характер. Поняття про характер. Темперамент і характер. Характер та індивідуальність людини. Структура характеру. Риси характеру і становлення особистості. Акцентуації характеру. Методи вивчення характеру. Виразні ознаки характеру. Вчинки і дії. Проблема взаємозв’язку характеру і зовнішнього вигляду людини. Формування характеру.

Здібності. Поняття про здібності. Задатки і здібності. Здібності та діяльність. Види здібностей. Загальні й соціальні здібності. Рівні розвитку здібностей. Обдарованість. Талант. Геніальність. Умови розвитку здібностей: активність, навчання і виховання. Методи визначення здібностей. Формування здібностей. Роль інтересів і схильностей у формуванні здібностей. Спеціальні здібності і проблема їх розвитку.

Увага. Поняття про увагу. Фізіологічні основи уваги. Механізми мозкової діяльності, що забезпечують зосередження на об’єкті. Домінанта (А. Ухтомський). Орієнтовна діяльність і увага. Характеристики уваги: стійкість, переключення, розподіл, обсяг. Види уваги: мимовільна, довільна, післядовільна. Взаємозв’язок якостей уваги і властивостей нервової системи.

Умови привертання уваги. Підтримка уваги у процесі діяльності. Методи вивчення уваги.

Відчуття і сприймання. Поняття “відчуття” і “сприймання”. Рефлекторна природа відчуттів. Рецептори й аналізатори. Класифікація відчуттів. Види

відчуттів. Загальні властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація подразників. Поріг чутливості та його вимір. Удосконалення відчуттів. Компенсаційний ефект. Сприймання як перцептивна діяльність суб'єкта. Характеристики сприймання: предметність, цілісність, структурність, константність, осмисленість. Залежність сприймання від попереднього досвіду і характеру діяльності. Фігура і фон сприймання. Полімодальність сприймання. Сприймання простору і часу. Зорові ілюзії. Удосконалення сприймання. Спостереження як цілеспрямоване сприймання

Поняття про пам'ять. Фізіологічні основи пам'яті. Види пам'яті. Генетична і прижиттєва пам'ять. Класифікація пам'яті: за модальністю (наочно-образна, рухова, емоційна, словесно-логічна), тривалістю зберігання (миттєва, короткочасна, проміжна, довгострокова), цілями діяльності (мимовільна, довільна).

Процеси пам'яті. Запам'ятовування: мимовільне і довільне, механічне і логічне. Відтворення. Забування. Умови і прийоми підвищення ефективності пам'яті. Методи вивчення пам'яті.

Мислення. Поняття про мислення. Мислення і чуттєве пізнання. Операції мислення: порівняння, аналіз, синтез, абстракція, конкретизація, узагальнення. Форми мислення: поняття, судження, умовивід. Класифікація видів мислення: за формою (предметно-дійове, наочно-образне, словесно-логічне), характером розв'язаних задач (теоретичне, практичне), ступенем новизни й оригінальності (репродуктивне, творче), ступенем розгорнутості (дискурсивне, інтуїтивне). Індивідуальні особливості мислення: глибина, самостійність, широта, гнучкість, швидкість розумових операцій. Мислення і мовлення. Мислення як процес розв'язання завдань. Етапи розв'язання завдань і розумові дії. Засоби активізації розумової діяльності людини. Методи вивчення мислення.

Уява. Поняття про уяву. Випереджальне відображення у процесі уяви. Види уяви: мимовільна і довільна, репродуктивна і творча. Фантазія, марення, мрії.

Фізіологічні основи уяви. Засоби і прийоми створення нових образів: типізація і гіперболізація, аглютинація, схематизація. Методи вивчення уяви. Уява і творча діяльність.

Почуття. Поняття про почуття. Функції почуттів. Фізіологічні основи почуттів. Форми переживання почуттів. Емоції. Класифікація емоцій. Емоційний тон відчуттів. Емоційні стани. Афекти. Настрій. Емоційний стрес, тривожність. Емоційні властивості особистості. Соціальна обумовленість людських почуттів. Почуття й особистість. Вищі почуття: моральні, інтелектуальні, естетичні, практичні. Методи вивчення емоційної сфери людини. Можливості саморегуляції емоцій.

Воля. Поняття про волю. Функції волі. Воля як саморегуляція діяльності. Прояви волі. Потяги і бажання. Прагнення особистості. Ризик і його види. Вольові якості. Простий і складний вольовий акт. Структура складного вольового акту. Ухвалення рішення і його реалізація. Локус контролю. Взаємозв'язок мотивів і волі. Можливості самовиховання волі.

IV. Критерії оцінювання

90-100 балів – «Відмінно» – абітурієнт отримує, виявивши такі знання та вміння:

- повністю, глибоко і послідовно розкрити зміст матеріалу, поставленого завдання чи проблеми;
- здатність включити інформацію, що стосується вирішення проблеми в систему цілісного педагогічного знання;
- здатність аналізувати та оцінювати факти, події та прогнозувати очікувані результати від прийнятих рішень;
- вільне володіння спеціальною термінологією;
- правильно застосувати одержані знання, уміння та навички з різних дисциплін для вирішення практичних завдань чи проблем у стандартних та змінених ситуаціях.

60-89 балів – «Добре» – абітурієнт отримує, виявивши такі знання та вміння:

- послідовно і достатньо повно розкрити основний зміст матеріалу, поставленого завдання чи проблеми;
- здатність включити інформацію, що стосується вирішення проблеми в систему цілісного педагогічного знання;
- здатність аналізувати та оцінювати факти, події;
- вільне володіння спеціальною термінологією;
- правильно застосувати одержані знання, уміння та навички з різних дисциплін для вирішення практичних завдань чи проблем у стандартних ситуаціях.

35-59 балів – «Задовільно» – абітурієнт отримує, виявивши такі знання та вміння:

- зміст питання викладено частково, не завжди послідовно;
- у відповідях є помилки у використанні окремих педагогічних понять;
- при вирішенні поставленої проблеми не розуміє шляхів практичного використання конкретної інформації.

1-34 балів – «Незадовільно» – абітурієнт отримує, виявивши такі знання та вміння:

- основний зміст завдання не розкрито;
- допущено грубі помилки у відповідях; відсутність володіння спеціальною термінологією.

V. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко А. М. Методологія, теорія, практика виховання – єдина система / А. М. Бойко // Педагогічна і психологічна науки в Україні : зб. наук. пр.: у 5 т. Т. 1: Теорія та історія педагогіки. – К. : Педагогічна наука, 2007. – С. 51–68.
2. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 576 с.
3. Загальна педагогіка: лекції. Навчально-методичний посібник / Е.І.Федорчук, В.В.Федорчук. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко, 2007. – 284 с
4. Загальна психологія / За ред. С.Д.Максименка. – К.: Форум, 2000.
5. Загальна психологія: Навч. вид. / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін. — К.: Академія., 1999.
6. Історія педагогіки: лекції та хрестоматія. Навчальний посібник / Е.І.Федорчук, В.В.Федорчук. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко, 2007. – 320 с.
7. Історія української школи і педагогіки : Хрестоматія / Упоряд. О.О.Любар; За ред. В.Г.Кременя. – К.: Т-во „Знання, КОО, 2003. – 766 с.
8. Левківський М.В. Історія педагогіки: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 360 с.
9. Лихачев Б. Т. Теория эстетического воспитания школьников : учеб. пособ. по спецкурсу для пед. ин-тов / Борис Тимофеевич Лихачев. – М.: Просвещение, 1985. – 175 с.
10. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посіб. / В. І. Лозова, Г. В. Троцько. – Х. : ОВС, 2002. – 400 с.
11. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української школи і педагогіки: Навч. посіб. / За ред. О.О.Любара. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 450 с.
12. Любар О., Осипець Р. Розвиток українського шкільництва і педагогічної думки в кайданах неволі (XIII – XVII ст.) / О. Любар, Р. Осипець // Рідна школа. – 2003. – №1. – С.66–69.
13. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник.– К.: Знання–Прес, 2003.– 324 с.
14. Основи психології / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – 3-тє вид. – К.: Либідь, 1997.
15. Педагогіка: Навчальний посібник / В.М.Галузяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов.– Вінниця: РВВВ ВАТ „Віноблдрукарня”, 2001.– 292 с.
16. Педагогіка: Хрестоматія /Уклад.: А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2003. – 700 с.
17. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А.І.Кузьмінський, В.Л.Омельченко. – К.: Знання-Прес, 2003. – 700 с.
18. Савчин М.В. загальна психологія. – К ;Академвидав», 2011.
19. Сисоєва С.О., Соколова І.В.Нариси з історії розвитку педагогічної думки: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003.– 308 с.
20. Стельмахович М.Г. Народна педагогіка.– К.: Рад. шк., 1985.– 312 с.
21. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки. – К.: Академвидав, 2006.

22. Сухомлинський В. О. Вчитель – методист – наставник / Василь Олександрович Сухомлинський. – М. : Просвещение, 1988. – 289 с.
23. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1971. – 206 с.
24. Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа / Василь Олександрович Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1969. – 256 с.
25. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / Василь Олександрович Сухомлинський // Вибрані твори в 5-ти т., Т. 3. – К.: Рад. школа, 1977. – 670 с.
26. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К.: Вид. центр „Академія”, 2001.– 528 с.
27. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2003.- 560 с.